

Oğuz Tansel'in Masallarının Sosyal Beceriler Açısından İncelenmesi*

Analysis of Oğuz Tansel's Fairy Tales in Terms of Social Skills

Esra USLU¹

¹Arş. Gör. Dr., Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Buca Eğitim Fakültesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye, esra.uslu@deu.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0002-5752-7191>)

Geliş Tarihi: 13.01.2022

Kabul Tarihi: 06.05.2022

ÖZ

Sosyal beceriler, bireyin toplumsal yaşama uyum sağlamasını, toplumun etkin bir üyesi olmasını ve sağlıklı kişilerarası ilişkiler kurmasını sağlayan tutum, davranış ve süreçlerdir. Kişinin doğumuyla başlayan sosyal beceri edinimi okuma/dinleme etkinlikleriyle gelişme gösterir. Masallar çocukların okuma/dinleme etkinlikleri yapabileceği çok yönlü metinlerdir. Özellikle Oğuz Tansel'in Anadolu'dan derleyip yazdığı masallar pek çok sosyal beceriyi içerir ancak bugüne kadar Oğuz Tansel'in masallarının sosyal beceriler açısından inceleyen bir çalışma olmamıştır. Bu çalışmanın amacı Oğuz Tansel'in masallarının sosyal beceriler açısından incelemektir. Araştırma, betimsel tarama modelindedir. Oğuz Tansel'in toplam 41 masalı içerik analiziyle çözümlenmiştir. İçerik analizinde ana kategori "sosyal beceriler" olup ana kategoriye bağlı alt kategoriler ise şunlardır: "ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri", "grupla iş yapma becerileri", "duygulara yönelik beceriler", "stres durumuyla başa çıkma becerileri", "plan yapma ve problem çözme becerileri", "özdenetimini koruma becerileri" (Akkök, 1996a, 1996b; Çubukçu ve Gültekin, 2006). Araştırma sonunda, incelenen masalarda çocuğun sosyal anlamda gelişmesine ve sağlıklı kişilerarası ilişkiler kurmasına katkı sağlayabilecek sosyal becerilerin yer aldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Oğuz Tansel, sosyal beceriler, masal, çocuk edebiyatı ve dil-edebiyat eğitimi.

ABSTRACT

Social skills are the attitudes, behaviors and processes that enable the individual to adapt to social life, to be an active member of society, and to establish healthy interpersonal relationships. The acquisition of social skills develops with reading/listening activities. Fairy tales are one of the most common tools for reading/listening activities. Especially the tales compiled and written by Oğuz Tansel from Anatolia include many social skills. The aim of this study is to examine the fairy tales by Oğuz Tansel in terms of social skills. Descriptive survey model was used in the research. Research data were collected from 41 fairy tales by Oğuz Tansel. The data were analyzed by categorical content analysis method. In content analysis, the main category is "social skills" and the sub-categories related to the main category are as follows: "relationship initiation and maintenance skills", "group work skills", "emotional skills", "stress coping skills", "planning and problem solving skills", "self-control skills" (Akkök, 1996a, 1996b; Çubukçu & Gültekin, 2006). At the end of the research, it was seen that these fairy tales include social skills that can contribute to the social development of the child and to establish healthy interpersonal relationships.

Keywords: Oğuz Tansel, social skills, fairy tale, children's literature, language and literature education.

* Bu çalışma 28-29 Mayıs 2021 tarihlerinde düzenlenen 2. Uluslararası Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Sempozyumunda sunulan sözlü bildirinin geliştirilmesiyle oluşturulmuştur.

GİRİŞ

Oğuz Tansel, erken yaşta annesi sayesinde masallarla tanışmış, ünlü masal araştırmacısı Pertev Naili Boratav'ın öğrencisi olmuş, Anadolu'dan çok sayıda masal derlemiş ve bunları çocuklar için özgün bir biçimle kaleme almış bir masalcıdır. 1959-1974 yılları arasında derlediği masaları sırasıyla “Altı Kardeşler” (2011a), “Yedi Devler” (2011b), “Üç Kızlar” (2011c), “Mavi Gelin” (2011d), “Al'lı ile Fırfırı” (2017) adlı kitaplarla yayımlayan Tansel, pek çok Anadolu masalını yazılı kültüre kazandırmıştır. Ayrıca 1977 yılında “Al'lı ile Fırfırı” adlı masal kitabıyla Türk Dil Kurumu Çocuk Yazını Ödülü'nü ilk defa Oğuz Tansel almıştır. Tansel'in ölümünden yaklaşık bir yıl sonra, 1996 yılında onun anısına anma etkinliği düzenlenmiş (Yazıcı, 2020: 747-748) ve etkinlik konuşmaları “Üç Kanatlı Masal Kuşu: Oğuz Tansel” (Turan, 2021) adıyla kitaplaşmıştır. 2016 yılında Ankara'da “Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun 100. Yılında Oğuz Tansel Sempozyumu” yapılmış ve sempozyum bildirimleri (Turan, 2021) yazılı olarak da alanyazına katkıda bulunmuştur. 2009 yılından bu yana her yıl seçici kurul değerlendirmesiyle verilen “Oğuz Tansel Yazını Ödülleri” de araştırmacıların şiir, halkbilim ve çocuk yazını alanlarına yönelik ilgisini artırmayı sürdürmektedir.

Oğuz Tansel'in masal alanındaki bu başarısı, onun masal derleme ve yazma süreçlerindeki duyarlılığından kaynaklanmaktadır. Amasya'daki Emine Uyaroğlu, Menşur Dülger ve Zakire Aytaç gibi usta masalcılardan dinlediği masaları derlemesi (Günaltılı-Gündüz, 2008: 18; Taner, 2021: 247), sonra bu masaları insanlık durumunu ve yaşam gerçekliğini duyumsatacak bir üslupla yazması ve nihayetinde yayınlayarak okurla buluşturması bu duyarlılığın bir göstergesidir. Onur ve Sarıca (2021: 128)'nin ifadesiyle, Tansel derlediği masaları yayımlarken her masalcı gibi onları kendi süzgecinden geçirmiş, değişiklikler yapmış ve bir ozan-yazar kimliğiyle belli dünya görüşü ve ilkeleri doğrultusunda hikâyeleri biçimlendirmiştir. Oğuz Tansel “Masaları iskeletini değiştirmeden, kendi dünya görüşüme göre yeniden yazdım.” demiştir. Öğretmeni Pertev Naili Boratav'la mektuplaşmalarından anlaşıldığına göre, Boratav bu yeniden yazma işini benimsememiştir; ama sonunda her yiğidin bir yoğurt yiyişi vardır, diyerek karşı da çıkmamıştır (A. Tansel, 2021: 47). Bununla birlikte, halk kültürü ürünlerinin basit bir tekrarını yapmaktan uzak durmaya çalışmıştır. Geleneksel motifleri, çağdaş bir yaklaşımla ele almış ve kişiliğinden izler katmıştır. Böylelikle şiirleri yerel olmaktan; derleyip yazdığı masallar tümüyle anonim olmaktan çıkmış, kendine has bir duyarlık kazanmıştır (Güner, 2019: 145). Kısacası, Tansel masallara yeni bir kimlik, masal araştırmacılarına yeni bir yöntem, masal okurlarına ise yeni bir bakış açısı kazandırmıştır.

Masallarındaki düşsel anlatımlar gibi Oğuz Tansel de zamanla masal alanında düşsel bir kimliğe bürünmüştür. Binyazar (2019: 15), O. Tansel'i üç kanatlı bir masal kuşuna benzetmiştir. Bu benzetmeye göre bu masal kuşunun bir kanadı halk, bir kanadı duygu, bir kanadı bilgeliktir. Gerçekten de Tansel'in masallarında halk bilgisi önemli bir beslenme kaynağı olmuştur. Halkın sağduyusunu, değerlerini, geleneklerini, dilini ve kültürünü çok iyi bilen sanatçı, masallarını da bu duyarlıkla biçimlendirmiştir. Bununla ilgili olarak Aslan (2017a) O. Tansel masallarını çözümlenmiş ve masalların başta dilsel duyarlık olmak üzere; barış, hukuk, adalet, iyilik, çalışkanlık, emek, yoksulluk; insan, hayvan ve aile sevgisi gibi birçok konuda duyarlık geliştirici olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Oğuz Tansel'in sözlü kaynaklardan derlediği masallar, tüm geleneksel masalarda olduğu gibi yetişkin dinleyici kitlesi öncelikle kurgulanmıştır. Ancak O. Tansel, bu masaları yazıya geçirirken çocuk okurlara seslenecek biçimde düzenlemiştir. “Çocuk kitaplarımızın yetersizliğini, kitapların içeriğine gereken önemin verilmediğini görerek 1959 yılında Altı Kardeşler'i, 1960'ta Yedi Devler'i, 1963'te Üç Kızlar'ı, 1966'da Mavi Gelin'i çıkardım. Bu kitapları 9-15 yaşındakiler için düzenledim ya, daha küçüklere sadeleştirerek dinletebilirsiniz.” (Tansel, 2019: 13) diyerek hedef kitlesini açıklamıştır. Ayrıca pek çok masalını “Gökten altın

elmalar düştü, hepsi de çocuklara” (M39, s.268), “Mavi elmalarım çocuklara” (M12, s.177) diyerek hedef kitlesi olan çocuklara iyi dileklerde bulunarak sonlandırmıştır.

Genelde masallar çocukları uyutmak/avutmak için söylene de Oğuz Tansel bunun tam karşıtı bir amaçla masal yazmıştır. Onun amacı çocukları aldatılmaya, kandırılmaya, ezilmeye, sömürülmeye, kısacası “uyutulmaya” karşı bilinçlendirmektir. Bu amacını şu sözlerle dile getirmiştir: “Ben masalları uykudan önce çocukları uykuya daldırın diye yazmıyorum. Çocukları uyutmak için masal anlatılır. Ben onları uyandırmak için masal yazıyorum” (O. Tansel’den akt. A. Tansel, 2021: 47). Bu sözler, onun çocukta hak, adalet, özgürlük, saygı, barış gibi değerlerin gelişmesine ve demokratik kültür bilincinin yerleşmesine nasıl bir katkı sağlayabileceğini gösterdiği gibi yazılı kültüre ve yazınsal iletişime olan inancını da apaçık ortaya koymaktadır. O, aklın, bilimin, düşüncenin, sanatın ve edebiyatın yol gösterici olduğu bir yaşamın düşünüyü kurarken, çocuğun toplumsal gelişiminde masalların gizil gücünden yararlanmayı amaçlamıştır. Gerçekten de masallar, çocuğun dil ve düşünce becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Sever (2012: 65), yaşam boyu sürecek öğrenmelerin temellendirildiği (0-6 yaş) ve desteklendiği (6-12 yaş ve üstü) dönemlerde çocuğa seslenen kitapların, aile ve yakın çevre dışında da öykünebileceği modeller yaratarak onun toplumsallaşma sürecine kalıcı katkılar sağladığını belirtmiştir. Oğuz Tansel de masallarında “korkusuz, atılgan ve becerikli” kahramanların başarılarını yalın bir anlatımla öykülemiş, böylece çocuk okurun kahramanla özdeşim kurabilmesine olanak sağlamıştır. Kahramanların sosyal ilişkileri, deneyimleri, çatışmaları ve savaşmaları çocuk okurun dolaylı öğrenme sürecini ivmelendirmiştir. O. Tansel (2019), yazdığı masal kitabının önsözünde, “bu masalların çocukların bilincine iyiliği, doğruluğu, güzelliği notsuz, cezasız yerleştirdiğini” ifade etmiştir.

Oğuz Tansel’in masallarıyla ilgili çeşitli araştırma ve incelemeler vardır. Sözelimi, sanatının ölümünden sonra, 1996 yılında Oğuz Tansel dostları “Üç Kanatlı Masal Kuşu: Oğuz Tansel” adlı anı ve araştırma kitabını çıkarmıştır. Bu kitap daha sonra genişletilerek 2018 yılında ikinci, 2019 yılında üçüncü, 2021 yılında dördüncü genişletilmiş baskısını yapmıştır (Turan, 2021). Bu kitabın son baskısında yer verilen ve Oğuz Tansel’in masallarıyla ilgili olan çalışmalar şöyledir: Binyazar (2021) “Üç Kanatlı Masal Kuşu, Öztürk (2021) “Masalları Uyutmak”, A. Tansel (2021) “Masalları Çocukları Uyutmak İçin Değil Uyandırmak İçin Yazmıştır”, Onur / Sarıca (2021) “Al’lı ile Fırfırı Bir Masal Çözümemesi”, Güner (2021) “Oğuz Tansel’in Masallarında Şiirsellik ve Bireysel Evren”, Aslankara (2021) “Masal Okumak mı Masal Okuryazarı Olmak mı?”, Yener (2021) “Balıkları Konuşturan, Dağları Açan Masal: Oğuz Tansel”, Kemal (2021) “Al’lı ile Fırfırı”, Küçükceylan (2021) “Oğuz Tansel Masalları”, Taner (2021) “Oğuz Tansel, Yetiştirdiği Masal Çevresi ve Türk Masal Coğrafyasındaki Yeri ve Yapıtları”, Sever ve Karagül (2021) “Oğuz Tansel’in Derleyip Yazdığı Masal Kitaplarında Yer Alan Sözvarlığı Ögelerinin İncelenmesi”, Kaygusuz-Şimşek (2021) “Oğuz Tansel Masalları”, Geçgel ve Kana (2021) “Oğuz Tansel Masallarının Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri”, İlhan (2021) “Yazıdan İcat Edilen Söz: Oğuz Tansel’in Masalcılığı ve Masalları”, Aka (2021) “Oğuz Tansel: Bir Masal Dünyasının Mimarı”.

“Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun 100. Yılında Oğuz Tansel Sempozyumu” da onun anısına gerçekleştirilmiştir. Sempozyum 2016 yılında ODTÜ Türk Dili Bölümü ve Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından düzenlenmiştir. Bu sempozyumda sunulan bildiriler Sever ve Karagül (2017) tarafından yayına hazırlanmıştır. Bildiri kitabında yayınlanan ve O. Tansel’in derleyip yazdığı masallarla ilgili olan çalışmaların büyük bir kısmı dil, üslup ve sözvarlığı konularına odaklanılır. Sözelimi Dilidüzgün (2017) “Oğuz Tansel’in Masallarında Dil Anlayışı” adlı çalışmada O. Tansel’in masallarında ağırlıklı olarak akıcı ve yalın bir Türkçe kullanırken gündelik dilde karşılaşılmayan sözcüklere ve kullanımlara yer verdiğini ortaya konmuştur. Ozan (2017) “Anlatı Geleneğinde Farklı Bir Üslup Oğuz Tansel Masalı Al’lı ile Fırfırı” adlı yazısında O. Tansel’in hem halk masallarına özgü geleneksel motifleri hem de sanat masallarına özgü anlatımları kullandığını belirtmiştir. Baş (2017) ise “Çocukların Söz Varlığına Katkıları

Açısından Al'lı ile Fırfırı” adlı çalışmasında O. Tansel’in halktan derlediği masalların doğrudan çocukların düzeylerine göre olduğunu ve onların sözvarlığına önemli ölçüde katkıda bulunabileceğini belirlemiştir. Ayrıca Çevik (2017) “Anonmlık-Bireysellik Bağlamında Oğuz Tansel’in Masallarındaki Tekerlemeler” adlı çalışmasında tekerlemelere, Lüle-Mert (2017) “Oğuz Tansel’in Derleyip Yazdığı Masalarda Deyimlerle Kurulu Anlatım Çeşitliliği ve Şiirsel Söyleyiş Özellikleri” adlı çalışmasında deyimlere odaklanarak masallardaki sözvarlığını derinlemesine incelemiştir.

Oğuz Tansel’in masallarıyla ilgili olan çalışmaların bir kısmı da çocuk edebiyatının temel öğelerine odaklanır. Sözelimi Şen ve Doğan-Güldenöğlü (2017) “Oğuz Tansel’in Derleyip Yazdığı Çocuk Masallarının İletiler Açısından Çözümlemesi” adlı çalışmasında *iletiler*, Karagül (2017) “Oğuz Tansel’in Derleyip Yazdığı Masallardaki Konuların Yapılandırılmasını Zayıflatan Öğelerin incelenmesi” adlı çalışmasında *konu* üzerine odaklanmıştır. Öztürk (2018) Oğuz Tansel’in masal ve şiirleri örneğinde çocuk sevgisini incelediği çalışmasında çocuk edebiyatının temel öğelerinden olan *izlek (tema)* üzerinde çözümlemeler yapmıştır. Saltık (2017) “Oğuz Tansel’in Masallarında Özdeşim Ögesi Olarak Kahramanı Kadın Olan Karakterlerin Sunuluşu” ve Akyüz “Oğuz Tansel’in Derlediği Masalarda İnsan Gerçekliği” adlı çalışmalarında *karakter* üzerine odaklanmıştır. Altuntaş (2017) ise “Oğuz Tansel’in Derleyip Yazdığı Resimli Masal Kitaplarının Görsel ve Dilsel Özellikler Bağlamında İncelenmesi” adlı çalışmasında beş masalı, çocuk kitaplarının taşıması gereken *görsel ve dilsel özellikler* açısından incelemiştir. Bildiriler kitabında, ayrıca eğitimbilim ve halkbilim konusunda çalışmalar da bulunmaktadır. Sever, Bulut, Gülçiçek-Esen ve Kanat-Soysal (2017) “Oğuz Tansel’in Masallarıyla Kurgulanmış Çağdaş Bir Eğitim Durumu Örneği: Konuşan Balıkla Yalnız Kız Masalı” adlı çalışmasında *Türkçe eğitimi*; Aslan (2017a) “Oğuz Tansel’in Derleyip Yazdığı Masalların Duyarlık Eğitimi Bağlamında İncelenmesi” adlı çalışmasında *duyarlık eğitimi* açısından araştırmalar yapmıştır. Karadağ (2017) ise “Oğuz Tansel’in Masallarında Halkbilimsel Unsurlar Üzerine Dizgesel Bir Araştırma” adlı çalışmasında *halkbilimi* konusuna eğilmiştir.

Oğuz Tansel’in masalları, farklı üniversitelerde lisansüstü tez çalışmaları kapsamında da araştırılmıştır. Günaltılı-Gündüz (2008) “Oğuz Tansel’in Masal Kitaplarının Eğitim Değeri ve Türkçeye Katkısı” adlı yüksek lisans tezinde masalları konu, ileti, içerik, yer, zaman, söz varlığı ve özgün öğeler bakımından incelemiştir. Bu çalışmada, O. Tansel masallarının çocuk okuru yaratıcı ve eleştirel düşünmeye yönlendirecek uyarıları derlenmek ve işlemek konusunda etkin bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Polat (2009) ise “Oğuz Tansel’in Masallarında Çocuk ve Eğitim Teması” adlı yüksek lisans tezinde çocuk ve eğitim kavramlarını ele almış ve bu kavramlarla ilgili hangi iletilerin bulunduğunu incelemiştir. Çalışma sonunda incelenen masalların çocuğun gerek bilişsel gerek ruhsal gelişimine olumsuz etki edecek çıkarımlar içermediğini belirtmiştir.

Anı kitabı, sempozyum bildiriler kitabı ve lisansüstü tezler dışında da Oğuz Tansel’in masallarıyla ilgili diğer akademik çalışmalar şöyledir: Sever ve Karagül (2014) “Oğuz Tansel’in Derleyip Yazdığı Masal Kitaplarında Yer Alan Sözvarlığı Öğelerinin İncelenmesi” adlı makalesiyle, Aslan (2017b) da “Oğuz Tansel’in Derlediği Masalların Sözvarlığı Bağlamında İncelenmesi” adlı makalesiyle alanyazına katkı sunmuştur. Bahar (2018) ise “Oğuz Tansel’in Derlediği ve Yazdığı Masalarda Çok Söylemlilik” adlı çalışmasında masalların çok katmanlı yapısını çözümlenmiştir. Dumanlı-Kadızoğlu ve Sakar (2018) “Oğuz Tansel’in Al'lı ile Fırfırı Adlı Masal Kitabında Konu Yapılandırıcı Öğeler” adlı makalesiyle masalları konu, olay örgüsü ve çatışmalar açısından incelemiştir. Öztürk (2017) ise “Oğuz Tansel’in Masallarının Derin Kökleri Üzerine Bir Örnek Mavi Gelin Masalı” adlı makalesiyle eski olağanüstü masal ve efsane motiflerinin Mavi Gelin masalında çağdaş bir biçimle ele alındığını ortaya koymuştur. Kaplan ve Aydın (2021), Oğuz Tansel’in Mitoloji Dili: Al'lı ile Fırfırı” adlı makalesinde masallardaki mitolojik öğeleri belirlemiş ve bu masalların çocuk okura mitolojiyi sevdirmedeki rolünü incelemiştir. Ayrıca Öztürk ve Kaplan (2018, 2019) ve Ozan ve Öztürk (2022) Oğuz

Tansel masallarını, Türk anlatı kültüründe önemli bir yeri olan Şahmeran hikâyesi bağlamına karşılaştırmalı yöntemle incelemiştir.

Kısacası, Oğuz Tansel'in masalları hakkında pek çok çalışma bulunmaktadır ancak çoğunun kapsamı dil, anlatım, sözvarlığı, halk edebiyatı ve edebiyat eğitimi bağlamında gerçekleştirilmiştir. Kuşkusuz, bu eğilimde O. Tansel'in öğretmen kimliği, dil-edebiyat duyarlığı da etkili olmuştur. Ancak onun masalları yalnız bu bağlamlarla sınırlandırılmayacak kadar geniş ve derinliklidir.

Bu alanlardan biri de sosyal becerilerdir. Yazınsal nitelik taşıyan ve bilinçle seçilmiş çocuk masalları gerçek yaşamın bir modelini sunarak çocuğun sosyal gelişimine önemli katkılar sunmasına karşın (Dilidüzgün, 2018: 29) Oğuz Tansel'in derleyip yazdığı masallar henüz bu bağlamda araştırılmamıştır. Alanyazında Oğuz Tansel'in masallarını sosyal gelişim açısından doğrudan inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Var olan çalışmalar ise bu konuyu genel ve dolaylı bir biçimde ele almaktadır. Ayrıca bu çalışmaların pek çoğu Oğuz Tansel'in masallarının tümünü değil küçük bir seçkisini incelemektedir. Bu konuya en yakından temas eden çalışmada Şen ve Doğan-Güldenöglü (2016) Oğuz Tansel'in on masalını “iletiler” bakımından çözümlerken, alt kategorilerden biri olan “toplumsal iletiler” kategorisinde sosyal gelişime değinmiştir. Bu kategori de kendi içinde “tanışma, selamlaşma, vedalaşma, ilenme, el öpme ve misafir etme” alt kategorilere ayrılmaktadır ancak bu alt kategoriler doğrudan sosyal becerilere odaklanmadığı için alanyazındaki sosyal beceri ölçeklerinin ve sınıflamaların tüm boyutlarını kapsamamaktadır. Başka bir deyişle, sosyal becerilerin sınırlı bir bölümü, sınırlı sayıdaki masal üzerinde çözümlenmektedir. Ayrıca Oğuz Tansel masalları dışında kalan diğer çocuk masalları da bugüne dek sosyal beceriler açısından çözümlenmemiştir. Türkiye sahasında yalnızca Aksoy (2020) 3-6 yaş grubundaki çocuklara yönelik öykü türündeki kitapları sosyal beceriler açısından incelemiştir. Bu çalışmada belirlenen çözümlene kategorileri ve elde edilen bulgular, okulöncesi dönemdeki çocuklara seslenen öykü kitaplarındaki verilerle sınırlı olduğu için 6 yaş ve üzerindeki çocuklara yönelik sosyal becerileri açıklayamamaktadır. Bu nedenle, alanyazında kuramsal ve yönetsel bir boşluk oluşmaktadır.

Oysaki yazınsal nitelik taşıyan her çocuk edebiyatı eseri gibi Oğuz Tansel'in derleyip yazdığı masallar da çocuk okurun karakterlerin sosyal becerilerine öykünerek kendini sosyal anlamda geliştirebileceği bir iletişim ortamı sağlar. Bu konuda Oğuz Tansel (2017), masal kitabının önsözünde şöyle bir açıklama yapar: “Bu masallar, çocukların bilincine iyiliği, doğruluğu, güzelliği notsuz, cezasız yerleştirir. Masal kahramanlarının özellikleri olan korkusuzluğu, atılganlığı, becerikliliği, güçlükleri yenmeyi benimsetip çocuklara aşılabilir.” Görüldüğü gibi Oğuz Tansel de masallar aracılığıyla çocuk okurlara öykünebilecekleri kurgusal karakterler sunarak onların sosyal becerilerine katkı sağlayabileceğini düşünmektedir. Üstelik bu masalları yazınsal iletilerle ve çocuğa göre bir biçimle yazmakta, çocuk okura duyma ve düşünme sorumluluğu vermekte, böylece sosyal beceri gelişimini etkili ve kalıcı hâle getirmeyi amaçlamaktadır. Eğitimbilimsel anlamda sosyal beceri gelişimi, toplumsal gelişimin önemli bir alanını oluşturmaktadır. Bireyin topluma uyum sağlamasında, toplumun yapıcı ve yaratıcı bir üyesi olmasında ve demokratik kültür bilinci geliştirmesinde sosyal becerilerin önemi büyüktür. Çünkü Çubukçu ve Gültekin (2006)'in de belirttiği gibi bireyin içinde yaşadığı toplumun bir üyesi hâline gelmesi, toplumun bir parçası olduğunun bilincine varması ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirmesi bireyin toplumsal yaşamda gerekli olan sosyal becerileri kazanmasıyla olanaklıdır.

Alanyazında sosyal becerilerle ilgili pek çok tanım bulunmaktadır. Sosyal beceri, Sosyal Bilimler Terimleri Sözlüğü'nde (TÜBA) “değişik toplumsal durumlarla etkili bir biçimde başa çıkma yetisi, bireylerarası ilişkilerdeki beceri” olarak tanımlanmaktadır. Gündoğan (2017, 439) sosyal becerileri “bireyin etkili iletişim kurmak için işe koştığı beceriler”; Çubukçu ve Gültekin (2006, 159) ise “çeşitli etkileşimlerde, bireyin hem kendisinin hem de diğer bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarını anlama ve o anlayışa uygun davranışlar gösterebilme” biçiminde ifade etmektedir. Sosyal beceri, bireylerin içinde buldukları sosyal ortamlara

uygun bir şekilde davranmalarına, toplum içerisindeki kurallara uyabilmelerine ve kişilerarası ilişkilerinin olumlu şekilde gerçekleştirebilmelerine etki eden tutum, davranış ve düşüncelerdir (Akbaş, 2019: 25). Bu tanımların ortak özelliği sosyal becerilerin bireyin toplumsal yaşamını olumlu yönde etkileyen davranış örüntüleri olmasıdır. Buradan hareketle, sosyal becerilerin bireyin topluma sağlıklı bir biçimde uyum sağlamasını, toplumla duygu-düşünce alışverişi yapmasını, kişilerarası ilişkilerini düzenlemesini sağlayan ve yaşam boyu gelişen beceriler olduğu söylenebilir.

Sosyal beceriler, araştırmacılar tarafından farklı sınıflama dizgeleri içinde açıklanmaktadır. Sözelimi Akkök (1996a, 1996b) sosyal becerileri 6 kategoride toplamaktadır: “ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri”, “grupla bir işi yürütme becerileri”, “duygulara yönelik beceriler”, “saldırgan davranışlarla baş etmeye yönelik beceriler”, “stres durumlarıyla başa çıkma becerileri”, “problem çözme ve plan yapma” becerileri. Çubukçu ve Gültekin (2006) ise, Akkök’ün sınıflama dizgesinden büyük ölçüde yararlanarak 6 ana kategori ve 49 alt kategoriden oluşan daha güncel bir sınıflama dizgesi geliştirmiştir. Bu sınıflama dizgesinin 6 ana kategorisi şöyledir: “ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri”, “grupla iş yapma becerileri”, “duygulara yönelik beceriler”, “stres durumuyla baş çıkma becerileri”, “plan yapma ve problem çözme becerileri”, “özdenetimini koruma becerileri”.

Bu kategorilerden de anlaşılacağı gibi sosyal beceriler, bireyin erken çocukluk döneminden başlayarak edindiği ve yaşam boyu geliştirdiği çeşitli bilişsel, duyuşsal ve davranışsal süreçleri kapsar. Bu becerilerin edinilmesi ve geliştirilmesi rastlantılara bırakılmadan okul türü öğrenmeler ve bilinçli aile içi eğitimlerle sağlanmalıdır. Başka bir deyişle, sosyal becerilerin geliştirilmesi planlı ve programlı bir biçimde yapılmalıdır (Akbaş, 2019: 25). Ancak bireyin kendi öğrenme sorumluluğunu alabilmesi ve yaşamı boyunca kendi becerilerini geliştirebilmesi için, sosyal becerileri gözlemleyebileceği örneklerle yaşam boyu karşılaşması gerekir. Bu örneklerin bulunduğu yerlerin başında yazınsal nitelikli metinler ve masallar gelmektedir. Sözelimi okuduğu masalda kahramana öyküden ve onunla özdeşim kuran bir birey, gerçek yaşamda da iletişim, yardımlaşma, saygılı olma, problem çözme, empati kurma becerilerini uygulama fırsatı bulabilecektir. Böylece toplumsal ortamlarda uygun şekilde davranmak, kişilerarası ilişkilerini geliştirmek, duygu ve düşüncelerini insanlarla paylaşmak konusunda becerilerini geliştirebilecektir.

Özetle, sosyal beceriler toplumsal gelişimde önemli bir rol oynar. Sosyal becerileri edinen ve geliştiren çocuklar topluma uyum sağlama, etkili iletişim kurma, bilişsel-duyuşsal-davranışsal bütünlüğe ulaşma konusunda da yeterlilik gösterir. Bu nedenle sosyal becerilerin gelişimi çağdaş eğitsel uygulamalar ve bilinçli okuma süreçleriyle desteklenmelidir. Çocuk edebiyatı ve yazınsal nitelikli masallar çocukta sosyal becerilerin gelişimine önemli katkılar sağlayabilecek uyaranlar olduğu için Anadolu’dan derlenen, yazınsallık ve çocuğa yönelik ilkeleri doğrultusunda yazıya geçirilen masallar da sosyal becerilerin gelişimini destekleyebilecek özellikler taşır. Ancak bu masallarda hangi sosyal becerilerin bulunduğu ve bu becerilerin nasıl bir biçimde okura sunulduğu belirlenmelidir. Özellikle Türk yazın yaşamında iz bırakan usta sanatçıların derleyip yazdığı masallar, bu yönden akademik çalışmalara konu edilmelidir.

Bu çalışmanın amacı Oğuz Tansel’in masallarını sosyal beceriler açısından incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Oğuz Tansel’in masallarında yer alan sosyal beceriler nelerdir?
2. Oğuz Tansel’in masallarında yer alan sosyal becerilerin kategorilere dağılımı nasıldır?

YÖNTEM

Bu araştırma, betimsel tarama modelindedir ve nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde tasarlanmıştır. Çalışmanın veri kaynağı Oğuz Tansel’in derleyip yazdığı masalların tamamıdır.

Bu masalların bir bölümü (n=25) “Al’lı ile Fırfırı, Masallar, 2 Cilt Bir Arada” (Tansel, 2017) adlı kitapta yer almaktadır ve bu masalların tamamı çalışma grubuna alınmıştır. Oğuz Tansel’in derleyip yazdığı masalların bir başka bölümü ise (n=19) “Masallar” (Tansel, 2019) adlı kitapta toplanmıştır ancak buradaki masallardan “Perioğlu”, “ Hotlu Kız” ve “Mavi Gelin (n=3) diğer kitapta da yer aldığı için hariç tutulmuş, geriye kalan masallar (n=16) çalışma grubuna alınmıştır. Toplamda 41 masal, bu araştırmanın veri kaynağını oluşturmuştur. Çalışma grubundaki masallar şunlardır:

M1: Üç Peri Kızı, M2: Al’lı ile Fırfırı, M3: Oduncunun Karısı, M4: Mavi Benekli Firik, M5: Çobanla Bey Kızı, M6: Naz Kız, M7: Becerikli Kız, M8: Alaca Bulaca, M9: Dünya Güzeli, M10: Balıkçı, M11: Kabak Donunda Kız, M12: Topal Dev, M13: Korkak Adam, M14: Kırk Kardeşler, M15: Al’lı Tilki, M16: Hotlu Kız, M17: Avcı Oğlu, M18: Konuşan Balıkla Yalnız Kız, M19: Üç Kardeşler, M20: Dalyanoğlu, M21: Mavi Gelin, M22: At, Tilki, Kurt, M23: Karanlık Dünya, M24: Yedi Dullar, M25: Perioğlu, M26: Cevahir Yumurtası, M27: Altın Ne, Gümüş Ne, Bakır Ne?, M28: Üç Kızlar, M29: Taş Evin İki Kızı, M30: Padişahın Bir Kızı, M31: Kahkaha Güllü, M32: Altı Kardeşler, M33: Sarı Yılan, M34: Yedi Devler, M35: Bitlice Karının Kızı, M36: Boyu Bir Karış Sakalı Üç Karış, M37: Bir Karı, Bir Koca, M38: Nergis Kız, M39. Padişahın Üç Oğlu, M40: Sığırtmacın Kızı, M41: Kocakarının Oğlu.

Çalışma grubundaki masallardan doküman incelemesi yöntemiyle elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. “Sosyal beceri” kategorisine bağlı alt kategoriler belirlenirken Akkök (1996a, 1996b)’ün oluşturup Çubukçu ve Gültekin (2006)’in geliştirdiği sınıflandırma dizgesinden büyük ölçüde yararlanılmıştır. 6 ana kategori ve 49 alt kategoriden oluşan dizgede “ne yapacağına karar verme” ve “karar verme” kategorilerinin örtüşmesi nedeniyle bu kategoriler “karar verme” kategorisinde birleştirilmiş ve toplam alt kategori sayısı 48’e indirilmiştir. Ana kategoriler ve alt kategoriler şöyledir:

- I. *“İlişkili Başlatma ve Sürdürme Becerileri:* dinleme, konuşmayı başlatma, konuşmayı sürdürme, soru sorma, teşekkür etme, kendini tanıtmaya, başkalarını tanıtmaya, iltifat etme, yardım isteme, özür dileme, ikna etme, yönerge verme, yönergelere uyma, izin isteme.
- II. *Grupla İş Yapma Becerileri:* bir gruba katılma, işbirliği yapma, grup düzenine saygı duyma, gruptaki iş bölümüne uyma/uzlaşma, grup çalışmasında etkin olma, grupta sorumluluğunu yerine getirme, başkalarının görüşlerini anlamaya çalışma, gruptaki tüm arkadaşlarına aynı ölçüde değer verme, gruba güven verme ve inandırıcı olma.
- III. *Duygulara Yönelik Beceriler:* kendi duygularını anlama, duygularını ifade etme, başkalarının duygularını anlama, kendini ödüllendirme, arkadaşlarına iltifat etme-onları ödüllendirme, korkusunu dile getirme.
- IV. *Stres Durumuyla Başa Çıkma Becerileri:* başarısız olunan bir durumla başa çıkma, grup baskısı ile başa çıkma, utanılan bir durumla başa çıkma, yalnız bırakılma ile başa çıkma, karşı tarafın tahrikleri (kızgınlıkları) ile başa çıkma, alay etme ile başa çıkma, korku ve kaygı ile başa çıkma.
- V. *Plan Yapma ve Problem Çözme Becerileri:* problemin nedenlerini araştırma, amaçlarını ortaya koyma, bilgiyi toplama, karar verme, bir işe yoğunlaşma, araştırma ve öğrenme isteği içinde olma.
- VI. *Özdenetimini Koruma Becerileri:* haklarını koruma ve savunma, başkalarının haklarına saygı gösterme, kızgınlığını kontrol etme, coşku ve heyecanını kontrol etme, tahriklere kapılmama, kavgadan uzak durma.” (Akkök, 1996; Çubukçu ve Gültekin, 2006)

Ana kategorilere ve alt kategorilere ilişkin veri içeren iletiler işaretlenmiş ve sözcük işlemci programında yazılmıştır. Kodlama güvenilirliğini sağlamak için veri kaynakları (toplam 41 masal) araştırmacı tarafından bir ay arayla iki kez incelenip kodlanmıştır. İşlemlerin

kontrolü sağlandıktan sonra, yazılı dokümanlar Nvivo programına aktarılmıştır. Programda masal metinleri üzerinde kodlama yapılmış ve kategoriler sıklık (f.) bakımından sorgulanmıştır.

BULGULAR

Oğuz Tansel'in masallarını sosyal beceriler açısından incelemeyi amaçlayan bu araştırmada “sosyal beceri” kategorisinde toplam 315 ileti bulunmuştur. Bu iletilerin ana kategorilere dağılımı şöyledir: “ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri” (f.128), “grupla iş yapma becerileri” (f.48), “duygulara yönelik beceriler” (f.48), “stres durumuyla başa çıkma becerileri” (f.25), “plan yapma ve problem çözme becerileri” (f.49), “özdenetimi koruma becerileri” (f.17). Elde edilen bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Oğuz Tansel’in Masallarında Sosyal Becerilere Yer Verilme Sıklığı

I. “İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme Becerileri”	“Dinleme”	3
	“Konuşmayı başlatma”	18
	“Konuşmayı sürdürme”	12
	“Soru sorma”	25
	“Teşekkür etme”	2
	“Kendini tanıtmaya”	5
	“Başkalarını tanıtmaya”	2
	“İltifat etme”	2
	“Yardım isteme”	20
	“Özür dileme”	1
	“İkna etme”	12
	“Yönerge verme”	16
	“Yönergelere uyma”	5
“İzin isteme”	5	
II. “Grupla İş Yapma Becerileri”	“Bir gruba katılma”	2
	“İşbirliği yapma”	7
	“Grup düzenine saygı duyma”	2
	“Grup düzenine uyma/uzlaşma”	18
	“Grup çalışmasında etkin olma”	5
	“Grupta sorumluluğunu yerine getirme”	9
	“Başkalarının görüşlerini anlamaya çalışma”	1
	“Gruptaki arkadaşlarına aynı ölçüde değer verme”	0
	“Gruba güven verme ve inandırıcı olma”	4
III. “Duygulara Yönelik Beceriler”	“Kendi duygularını anlama”	2
	“Duygularını ifade etme”	13
	“Başkalarının duygularını anlama”	14
	“Kendini ödüllendirme”	2
	“Arkadaşlarına iltifat etme/onları ödüllendirme”	13
	“Korkusunu dile getirme”	4
IV. “Stres Durumuyla Başa Çıkma Becerileri”	“Başarısız olunan bir durumla başa çıkma”	1
	“Grup baskısıyla başa çıkma”	5
	“Utanılan bir durumla başa çıkma”	0
	“Yalnız bırakılma ile başa çıkma”	5
	“Karşı tarafın tahrikleri/kızgınlıkları ile başa çıkma”	1
	“Alay etme ile başa çıkma”	0
	“Korku ve kaygı ile başa çıkma”	13
V. Plan Yapma ve Problem Çözme Becerileri”	“Problemin nedenlerini araştırma”	3
	“Amaçlarını ortaya koyma”	0
	“Bilgi toplama”	5
	“Karar verme”	29
	“Bir işe yoğunlaşma”	0
	“Araştırma ve öğrenme isteği içinde olma”	12
VI. “Özdenetimi Koruma Becerileri”	“Haklarını koruma ve savunma”	3
	“Başkalarının haklarına saygı gösterme”	7

“Kızgınlığını kontrol etme”	5
“Coşku ve heyecanının kontrol etme”	1
“Tahriklere kapılmama”	0
“Kavgadan uzak durma”	1
Genel Toplam	315

Tablo 1’e bakıldığında en yüksek sıklık puanına sahip ana kategorinin “ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri”; en düşük sıklık puanına sahip ana kategorinin ise “özdenetimi koruma becerileri” olduğu görülmektedir. Toplamda 48 alt kategoriden oluşan çözümleme dizgesinin 42 alt kategorisinde ileti bulunmuş, 6’sında ise bulunmamıştır. İleti bulunmayan alt kategoriler şunlardır: “gruptaki arkadaşlarına aynı ölçüde değer verme”, “utanılan bir durumla başa çıkma”, “alay etme ile başa çıkma”, “amaçlarını ortaya koyma”, “bir işe yoğunlaşma” ve “tahriklere kapılmama”. Aşağıda ana kategorilere ve alt kategorilere ilişkin bulgulara ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

I. İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme Becerileri

İncelenen masalarda toplam 128 ileti “ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri” kategorisinde yer almıştır. Bu iletiler 35 ayrı masaldan (M1, M2, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11, M12, M13, M14, M16, M17, M18, M19, M20, M21, M23, M24, M25, M26, M27, M28, M29, M30, M31, M32, M33, M34, M36, M37, M38, M39) elde edilmiştir. Geriye kalan 5 masalda ise bu kategoriye ait ileti bulunmamıştır. “İlişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri” kategorisinin alt kategorilere göre dağılımı şöyledir: dinleme (f.3), konuşmayı başlatma (f.18), konuşmayı sürdürme (f.12), soru sorma (f.25), teşekkür etme (f.2), kendini tanıtmaya (f.5), başkalarını tanıtmaya (f.2), iltifat etme (f.2), yardım isteme (f.20), özür dileme (f.1), ikna etme (f.12), yönerge verme (f.16), yönergelere uyma (f.5), izin isteme (f.5).

Soru sorma:

- “ ‘Bu, ne işe yarar..?’ diye soruyor. Kıza tutulan uğrubasının dili çözülüyor, başlıyor anlatmaya. ‘Biz, diyor, yakaladığımız zenginlerden altın sızdırmak için onları bu aygıtla bastırırlarız.’ ” (M17, s. 234)
- “Geriden anarı yıldırım gibi gelen kara-duman, yılan: ‘Buralardan iki atlı geçti mi?’ der. Yılan: ‘Görmedim, bilmem’ der.” (M25, s. 360)
- “ ‘Dede, çok yaşayan, çok gezen bilir. Sana bir sorumuz var, bilersen, ne istersen yapacağız. Altın ne, gümüş ne, bakır ne?’ diye bilmeceyi önüne koymuşlar.” (M27, s. 36)

Yardım isteme:

- “‘Dipsiz Göl’den Göktepe’ye, Gölbaşı’na gitmek, gökçeciklerin dokuduğu kilimi görmek istiyoruz. Bunun için yardımınızı dileriz.” (M5, s. 74)
- “‘Oğlan derdini döker: ‘Hanım ninem, kadın ninem, bu Dünya Güzeli’ni alabilmek için ne yapayım? Yardımlarını dilerim...’ ” (M14, s. 199)
- “ ‘Kardeşim düşünde Nergis adındaki kızını görmüş, ona tutulmuş. Sen onun hocasıymışsın. Bize onu göstermenin kolayını buluvareceksin. Senden dileğimiz bu’ demiş, kardeşliği [...] ‘Ne istersen verelim. Bunca eziyet çektik. Görmeden gitmeyiz. Bizden bu iyiliği esirgeme’ diye yalvarıp yakarmışlar.’ (M38, s. 245)

Konuşmayı başlatma:

- “‘Çeşmeye yaklaştı, esenledi Keloğlanı. ‘OOOLOOO’ diye karşılık verdi Keloğlan.’ ” (M8, s. 118)

- “Oturup dinleniyordu. Bir de baktı ki, bir genç geliyor karşıdan. Yaklaşınca, balıkçı oğlunu esenleyip yanına oturdu. Birbirlerine nerden gelip nereye gittiklerini anlattılar.” (M10, s. 146)
- “Bir atlıya yetişir. Onunla esenleşir: ‘Yolculuğun nereye? İşinin adı ne?’ der Hançeroğlu. ‘Gezginim,’ der öteki, ‘yönüm, yolum belli değil.’ ‘Gel, der Hançeroğlu, bile gidelim...’ ‘Olur, der öteki, gidelim.’ ‘Adım Hançeroğlu, ya seninki?’ ‘Benimki de Denizoğlu.’ der gezgin.” (M12, s. 169)

II. Grupla İş Yapma Becerileri:

İncelenen masalarda toplam 48 ileti “grupla iş yapma becerileri” kategorisinde yer almıştır. Bu iletiler 23 ayrı masaldan (M1, M6, M8, M9, M10, M11, M12, M14, M16, M17, M19, M20, M21, M22, M23, M24, M28, M31, M32, M34, M36, M37, M37) elde edilmiştir. Geriye kalan 17 masalda ise bu kategoriye ait ileti bulunmamıştır. “Grupla iş yapma becerileri” kategorisinin alt kategorilere göre dağılımı şöyledir: bir gruba katılma (f.2), işbirliği yapma (f.7), grup düzenine saygı duyma (f.2), gruptaki iş bölümüne uyma/uzlaşma (f.18), grup çalışmasında etkin olma (f.5), grupta sorumluluğunu yerine getirme (f.9), başkalarının görüşlerini anlamaya çalışma (f.1), gruptaki tüm arkadaşlarına aynı ölçüde değer verme (f.0), gruba güven verme ve inandırıcı olma (f.4)

Gruptaki işbölümüne uyma/uzlaşma

- “Arkadaşlar, ben, o kızı almaya gidiyorum. Beş saate dek gelmezsem, beni aramaya gelirsiniz.” (M12, s.171)
- “ ‘Bir metelim var, gerçekten gerçek, yalnız ben anlatmaya başlayınca sonuna dek buradan kimse dışarı çıkmayacak.’ ‘Aman Keloğlan, hele sen başla anlatmaya, hiçbiri çikamaz’ der. Beyoğlu. Keloğlan başlar metele.” (M16, s. 224)
- “Büyük-Oğlan: ‘Kardeşlerim, dedi, böyle yerler tekin olmaz ya, bu sıcaklığın nedenini öğrenelim. Önce organları birbirine uyalalım, sonra beni, belimden bağlayıp kuyuya sarkıtın’. Büyük kardeşler kuyuya sarkıttılar, yarıya varmadan: ‘Aman kardeşlerim, yandım, çekin beni...’ diye bağırmaya başladı. Onu çekip yukarı aldılar.” (M23, s. 317)

Grupta sorumluluğunu yerine getirme

- “ ‘Arkadaşlar,’ der, ‘nasıl olsa yollarımız ayrılacak bir gün. Şimdi ayrılıyoruz. Bu çiçekleri yitirmeyin sakın. Gündüzleri koynunuzda, geceleri yastığınızı altında saklarsınız. Eğer pörsürse, ötekilerden birinin başında dert var demektir. Başlı bunlu olanı arayıp, yardımına koşmak görevimizdir...’ ” (M12, s. 172)
- “Böylece geçinip gidiyorken önce anaları, çok geçmeden, sonra da babaları ölmüş. Bunun üzerine, kimsesiz kalan bu üç kızın en büyüğü, babasının işini tutmuş: Bir kuyudan su çıkarıp satar, ortanca kız da büyümüş. Bu da dikiş diker olmuş.” (M28, s. 43)
- “Uzaktan atlıların geldiğini görmüşler [...] Devler: “Biz sizi kardeş edindik. Siz dinlenmenize bakın. Gelecekleri varsa göreceklere de var” demişler.” (M38, s. 250)

İşbirliği yapma

- “ ‘İkimizin de derdi birmiş. Ölene dek kardeş olalım. Her ne kazanırsak ortadan bölüşelim...’ diye kavil karar ettiler. Kalktılar bir kentin yolunu tuttular. Az gittiler, uz gittiler, altı ay bir güz gittiler; o kente ulaştılar. Orada bir oda tutup iş aradılar. Her gün biri bir yana, öteki başka bir yöne gidiyordu. Akşamları odalarına dönmüş, kazandıklarını ortaya koyuyorlar, bile pişirip bile yiyorlardı.” (M10, s. 146-147)

- “Bir kurtla tilki arkadaş olmuşlar. Beraber avlanır, bile yerler, birlikte gezip tozarlarmış. Birlikten güç doğar. Tilkinin oyunları, alları kurdun gücü, avlanmalarını, av bulmalarını kolaylaştırırmış. Ölümlü, korkulu işlerin içinden çıkarlar, yaşantılarını, böylece sürdürüp tadını çıkarırlarmış.” (M22, s. 309)
- “Günlerden bir gün büyük kız sudan su çekerken tolasının (tahta kova) ipi kopuyor. O gün su satamıyor. Ertesi gün yiyecekleri tükeniyor. Tolayı kuyudan çıkarmaktan başka çareleri yok. Büyük kız: ‘Kardeşlerim, bu gidişle açlıktan öleceğiz. Belimden bir urgan bağlayın, beni kuyuya sallayın, tolayı alıp çıkayım’ diyor. Ortanca ile küçük kız ablalarının dediğini yapıyorlar.” (M28, s. 44)

III. Duygulara Yönelik Beceriler:

İncelenen masalarda toplam 48 ileti “duygulara yönelik beceriler” kategorisinde yer almıştır. Bu iletiler 23 ayrı masaldan (M1, M2, M3, M4, M5, M6, M9, M11, M12, M13, M14, M17, M18, M21, M23, M29, M30, M32, M33, M37, M38, M39, M41) elde edilmiştir. Geriye kalan 18 masalda ise bu kategoriye ait ileti bulunmamıştır. “Duygulara yönelik beceriler” kategorisinin alt kategorilere göre dağılımı şöyledir: kendi duygularını anlama (f.2), duygularını ifade etme (f.13), başkalarının duygularını anlama (f.14), kendini ödüllendirme (f.2), arkadaşlarına iltifat etme- onları ödüllendirme (f.13), korkusunu dile getirme (f.4)

Başkalarının duygularını anlama

- “Günler, aylar geçti. Oğlan köydeki anasını, babasını, kardeşlerini düşünmeye başladı, sevincini yitirdi. Bazı bazı dalıp giderdi. Bunun yumuşlarını gören cariye güveyinin bir derdi olduğunu sezindi.” (M6, s. 95)
- “Bir süre gittikten sonra kulağına bir ses gelmiş. Sesin geldiği yana gidiyor. Baksa ki, bir aslan, yalvarırcasına bakıyor. Ayağı, iki ağaç kökü arasında kısılmış. “Gel beni kurtar!” der gibi imler ediyor oğlana. ‘Öyle de olsa, böyle de olsa öleceğim.’ diyerek aslana yaklaşıyor. Atından inip ayaklarını kurtarıveriyor.” (M14, s. 198)
- “Oğlan ağlamaklı oldu. Zümrüt Kuşu Oğlanın derdini yüreğinde duydu.” (M23, s. 328)

Duygularını ifade etme

- “ ‘Haydi oğlum,’ dedi, ‘işlerin kolay olsun. Güle güle git...’ diye sevincini belli etti dede. (M9, s. 135)
- “ ‘Yiğit, her ne istersen yapabilirim. Yalnız ışık dünyaya çıkartamam. İşte burada belim büküle kaldı...’ diye üzüntüsünü belli etti.” (M23, s. 325)
- “ ‘Yavrularım, bu kızların biri gideli bir ay oldu, öteki gideli yirmi gün, küçük gideli on gün oluyor. Bunları bir aramak sormak gerek. Kardeşlik böyle mi olur?’ diyerek yüreğinin acısını koydu ortaya.” (M32, s. 128)

Arkadaşlarına iltifat etme-onları ödüllendirme

- “ ‘Yiğit, sen, beni kurtardın. Ben de, sana, şu iki kılı veriyorum. Nerde başın bunalırsa, bunları birbirine çakarsın, yardımına koşarım.’ Bu sözlerden sonra kayboluyor karınca adam. Oğlan, kılıları cebine koyarak kalkıp yolunu tutuyor.” (M14, s. 196-198)
- O kara yılan beni öldürecekti, sen beni kurtardın. Her nerede bunalırsan, “Sarı yılanın başı için” dersin; dardan kurtulursun, dileklerin olur. Git, güle güle” der (M33, s. 143)
- “ ‘Arkadaş, bunca zamandır sen bana baktın, büyüttün, ben seni babama götüreceğim, hadi arkam sıra gel. Ben yılanlar padişahının oğluyum. Babam yaptığın iyiliğin karşılığını öder!’ diyor.” (M41, s. 299)

IV. Stres Durumuyla Başa Çıkma Becerileri:

İncelenen masalarda toplam 25 ileti “stres durumuyla başa çıkma becerileri” kategorisinde yer almıştır. Bu iletiler 14 ayrı masaldan (M4, M13, M14, M16, M24, M25, M26, M27, M28, M31, M34, M35, M36, M40) elde edilmiştir. Geriye kalan 26 masalda ise bu kategoriye ait ileti bulunmamıştır. “Stres durumuyla başa çıkma becerileri” kategorisinin alt kategorilere göre dağılımı şöyledir: başarısız olunan bir durumla başa çıkma (f.1), grup baskısı ile başa çıkma (f.5), utarılan bir durumla başa çıkma (f.0), yalnız bırakılma ile başa çıkma (f.5), karşı tarafın tahrikleri-kızgınlıkları ile başa çıkma (f.1), alay etme ile başa çıkma (f.0), korku ve kaygı ile başa çıkma (f.13)

Korku ve kaygıyla başa çıkma

- “Korkmakla ölümden kurtulamayız. Adam da kendini yüreklendire yüreklendire gidiyormuş [...] Gide gide, ulaşmış ışığın olduğu yere. Baksa ki, on iki dev, ateşin çevresinde, halkalanmış oturuyorlar. Adamın ödü kopmuş ya, geriye dönemez. Korkusuz görünmek zorunda. Yürekli adımlarla ateşin başına varmış, devlerle esenleşmiş, onlar da buyur etmişler, sıklaşıp yer göstermişler, yanlarına oturmuş adam.” (M13, s.184)
- “Kız kaygılar içinde. Oğlan umudunu yitirmiyor. “Er geç gelecekler...” diyerek gözlerini yoldan ayırmıyor.” (M30, s. 81)
- “Gelin hamamdan geliyor, o yana, bu yana bakıyor, hakan yok. ‘Neredeyse gelir’ diye bekliyor. Akşam oluyor, ne gelen var ne giden. Gece oluyor, hakan yok, sabah oluyor, yok. Üç gün bekliyor, gören, bilen yok. Kaygılar içinde kalıyor gelin. Yüreğini sıkıntı basıyor. Avunmak için ne edeceğini bilemiyor. Kalkıp anasına gidiyor.” (M34, s. 174)

Grup baskısı ile başa çıkma

- “ ‘Nişanlımı hiç görmedim. Üzerime çok düştükleri için ‘evet’ dedim. Nişan, düğün için çok para harcadılar. Ele güne karşı sözümü nasıl yerim. Sonra herkes bana güler. Yarın bir gün düğüncüler gelecek. Yükler şeritlendi. Kardeşin, ille de istiyorsa, yolda önümüze çıkıp beni kaçırsın, ben gelin arabasında yalnız olacağım’ demiş.” (M38, s. 246-247)
- “Gelin bir köşeye oturup somurtmaya başlar. Oğlan odasına döner. Anası ‘Şimdi herkes bize ne der!..’ diye kara kara düşünür.” (M40, s. 271)
- “Ben hamama vardığımda ‘hani gelinin?’ diyenlere ne söylerim, ille de geleceksin diye ayak direr.” (M40, s. 274)

Yalnız bırakılma ile başa çıkma

- “ ‘Beni, ıssız dağ başında yapayalnız bırakıyorsun. Tek başıma bunalıyorum. Canım nerede? Ver de onunla olsun oyalanayım...’ der. Dev, azıklığındaki fındık çuvalını gösterir. Canının fındıklardan birinin içinde olduğunu söyler.” (M14, s. 200)
- “Yavrum, diyor, üzülme. Benimle gel. O acımasızın kapı dışarı ettiği yalnız sen değilsin. Bizde toplandık, derdimizi böylelikle unutturuz.” (M24, s. 343)
- “(Küçük kız) ‘Ablalarım bakıcının dediklerini yaptılar. Bu sessiz evde tek başıma ne yapayım!’ diyor. Ellenip ayaklanıp torbasına bir teyi ekmek alıyor. Evlerinin kapısını çektiği gibi düşüyor, yola.” (M28, s. 53)

V. Plan Yapma ve Problem Çözme Becerileri:

İncelenen masalarda toplam 49 ileti “plan yapma ve problem çözme becerileri” kategorisinde yer almıştır. Bu iletiler 30 ayrı masaldan (M1, M2, M5, M8, M9, M10, M12, M13, M14, M15, M17, M18, M19, M20, M21, M22, M23, M26, M27, M28, M29, M30, M33,

M35, M36, M37, M38, M39, M40, M41) elde edilmiştir. Geriye kalan 11 masalda ise bu kategoriye ait örnek bulunmamıştır. “Plan yapma ve problem çözme becerileri” kategorisinin alt kategorilere göre dağılımı şöyledir: problemin nedenlerini araştırma (f.3), amaçlarını ortaya koyma (f.0), bilgiyi toplama (f.5), karar verme (f.29), bir işe yoğunlaşma (f.0), araştırma ve öğrenme isteği içinde olma (f.12).

Karar verme

- “Oğlanı aratırlar, bir türlü bulamazlar. Ülkesinde bu türlü işlerin yapılmasına padişahın canı çok sıkılmış. Bu delikanlıyı yakalatmak için bir hal düşünmüş. Bir devenin sağ dengine...” (M17, s. 239)
- “Hakan işleri eline aldıktan sonra büyük bir han yaptırmaya karar veriyor. Kentleri ana kervan yolu üzerindeymiş. Gelip geçen kervanları bu handa konaklatıp karımın izini, belki bulurum... diye düşünmüş.” (M26, s. 31)
- “Kendi kendine: ‘Bu böyle olmayacak. Bir tabla donatayım. Genç kızlar başlarından geçeni anlatsın, sonra tabladan beğendiğini alsın. Belki böylelikle bulurum’ diyor. Düşündüğü gibi yapıyor.” (M28, s. 48)

Araştırma ve öğrenme isteği içinde olma

- “ ‘Burası benim evim diyor. Otuz dokuz odasını aç gör, gönlünce gezip eğlen. Yalnız kırkınıcıyı açayım deme sakın!..’ Günler sonra kızın içine bir kurt düşüyor. ‘Bakayım şurada ne varmış’ diye kırkınıcı odayı açıyor. Alaca karanlık bir oda. Tavana yakın küçük bir penceresi var. Kız buradan dışarıya bakıyor, bir de ne görsün!” (M2, s. 34)
- “Padişah oğlu: ‘Babacığım, bir yaşlı kadın, her sabah, günün burnuyla geliyor, bir bakraç sütü ırmağa döküyor, dökerken de ‘Adamlar bilmezse balıklar bilir’ diyor. Neden böyle yaptığımı sorup öğrenelim.’ ” (M29, s. 61)
- “ ‘Babacığım ben okumaya gideceğim. Karıma iki hizmetçi verin. Ben dönene dek işlerini yapıp ona arkadaşlık etsinler’ der. Babasının anasının ellerini öper. Bir bilim kentinin yolunu tutar (M40, s. 274)

Bilgi toplama

- “Oğlan ertesi gün, sabahtan kalkıyor. Yayını okunu alıp ava gidiyor. Avdan döndüğünde, oda takımlarının değiştirilmiş olduğunu görüyor. ‘Yanlış mı geldim?’ diye düşünüyor [...] Oğlan bu işe çok kafa yoruyor ya, bir çıkar yol bulamıyor. Okunu yayını alıp ‘Ava gidiyorum’ diyerek dışarı çıkıyor. Mutfak penceresinin altına saklanıyor. Beklerken, içerde kapıların açılıp kapandığını duyuyor. Pencereden usulca içeri bakıyor.” (M36, s. 191-193)
- “Belki bir iz buluruz ya da tavşanı yine görürüz. Ulupınar’ın başına gidelim diyor.” (M39, s. 255)
- “Bu tavşanda bir iş var. Kardeşlerimin izini, yolunu arayıp bulmalıyım...” diyerek arkadaşlarını alıp Ulupınar’ın başına gidiyor.” (M39, s.256)

VI. Özdenetimini Koruma Becerileri:

İncelenen masalarda toplam 17 ileti “özdenetimini koruma becerileri” kategorisinde yer almıştır. Bu iletiler 13 ayrı masaldan (M1, M3, M5, M14, M20, M23, M26, M27, M28, M31, M34, M37, M39) elde edilmiştir. Geriye kalan 27 masalda ise bu kategoriye ait ileti bulunmamıştır. “Özdenetimini koruma becerileri” kategorisinin alt kategorilere göre dağılımı şöyledir: haklarını koruma ve savunma (f.3), başkalarının haklarına saygı gösterme (f.7), kızgınlığını kontrol etme (f.5), coşku ve heyecanını kontrol etme (f.1), tahriklere kapılmama (f.0), kavgadan uzak durma (f.1)

Başkalarının haklarına saygı gösterme

- “Topal Dev: ‘Yiğitler, çok susadım. Durun da, bu çeşmeden bir su içeyim...’ Büyük oğlan ‘olmaz’ der. Küçük oğlan deve acır: ‘Canım, ne olur, duralım da bir yudum su içsin...’ (M14, s. 195)
- “Hoşbeşten sonra padişahları için küçük kızına dünür geldiklerini söylemişler. Kızın babası: ‘Hele kızıma bir sorayım belki kabul eder’ demiş. Odadan çıkmış, kızına anlatmış durumu (M27, s. 38)
- “Ağacın dibini eşelemeye başlamış. Eştikçe eşmiş, bir çömlek bulup çıkarmış. Ağzını açıp baksa ki, dopdolu sarı lira. İhtiyar oduncu: ‘Bu para benim değil, başkasının parasına el süremem’ diyor kendi kendine Çömleği yerine koymuş, yükünü sırtlayıp evine gelmiş (M37, s. 204)

Kızgınlığını kontrol etme

- “Tencerenin kapağını açınca, usuna gelenin başına geldiğini görür. Bi’kez olan olmuş. Suçlu aramaya kalksa kavga dikilekalır. Oduncu hiç sesini çıkarmaz. “Karısı şaşkın olanın böylesi işler sıkça gelir başına...” der içinden.” (M3, s. 51)
- “Dünya güzeline bu denli ceza yetsin” diyor. Kırmızı goncayı koklatıp kız yapıyor.” (M26, s.32).
- “Seni kurtarmak için ateşin yanına geldiğimde, yandım, hastalığıma siz sebep olduydunuz. Şimdi de siz iyileştirdiniz. Bu iyiliğiniz bana her şeyi unutturdu” demiş.” (M37, s. 215).

Haklarını koruma ve savunma

- “Delikanlı tebelleş olur peri kızına. Kız oğlanın elinden kurtulur, bütün peri kızlarını çağırır: “Bu çamaşırcıyı aldığımız yere indiriverin” diye buyurur.” (M1, s. 22)
- “[...] hiç mi hiç unutmayalım sömürgen domuzu, bilelim, ağızlarını usturayla silelim: Yalan denizleri kurusun; kökleri kökenleri bir daha filizlenmesin, çürüsün, tenleri, kendi zehirlerinde erisin.” (M5, s. 71)
- “Sabah olunca kadın çadırdan çıkmış. Nöbetçilere: ‘Ben kervancı başının karısı değilim, olmadım, olmayacağım da. Beni hakana götürün!’ diyor kadın.” (M26, s.33)

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Oğuz Tansel’in masallarının tümü (toplam 41 masal) incelendiğinde, bu masalarda sosyal becerileri geliştirmeye yönelik pek çok iletinin bulunduğu görülmüştür. Bunun en temel nedeni yazınsal bir tür olarak masalın gerçek yaşamın bir yansıması olmasıdır. Daha açık bir deyişle, gerçek yaşam bireyin ve toplumun sosyal becerileri kazanmasında nasıl bir rol üstleniyorsa, masal da gerçek yaşamı taklit ederek bireyin ve toplumun sosyal becerilerini kazanmasında benzer bir rol üstlenir. Dilidüzgün (2018: 29)’ün belirttiği gibi “Masal gerçek dünyanın basitleştirilmiş bir modeli gibidir. Aynı zamanda çocuğun dünyaya ilişkin bilgi ve deneyimleri edinmesinde yardımcı bir araçtır.” O. Tansel’in derleyip yazdığı masallar da çeşitli sosyal durumları yazınsal bir kurgu içinde anlatarak çocuğun sosyal becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayan nitelikte masallardır.

Sosyal becerileri geliştirmeye dönük iletilerin alt kategorilere dağılımı incelendiğinde, en çok ilişkiyi başlatmaya ve sürdürmeye dönük iletilerin olduğu görülmüştür. Bunun nedeni Campbell (2021)’in belirttiği gibi masal kahramanlarının evden ayrılması, yola çıkması ya da maceraya atılmasıyla birlikte fiziksel ve ruhsal bir yolculuk yaşaması olabilir. O. Tansel masallarında da benzer yolculuklarda yeni dostlar edinen ve dostları yardımıyla sorunları aşan

kahraman, doğal olarak kişilerarası ilişkiler kurma ve bu ilişkiyi sağlıklı bir biçimde sürdürme konusunda da uygun davranışlar göstermektedir. İlişkiyi başlatma ve sürdürmeye dönük iletiler içinde en çok soru sorma, yardım isteme ve konuşmayı başlatma becerilerin bulunduğu görülmüştür. Bu durum incelenen masalarda iletişimin ön plana çıktığını göstermektedir. Benzer biçimde Aksoy (2020) üç-altı yaş çocuklarına yönelik öyküleri incelediği çalışmasında sosyal becerilerin çoğunlukla “iletişim” kategorisinde yer aldığını ortaya koymuştur. Buna göre çocuklara seslenen anlatılarda iletişimin sosyal becerilerin önemli bir boyutu oluşturduğu söylenebilir. Özellikle masal türündeki anlatılarda kahramanın sorun çözmek için çeşitli kişilerle iletişim kurması, onlara yardım etmesi ya da onlardan yardım istemesi, çocuk okurların da iletişim ve etkileşim içinde yaşamanın gereğini duyumsamalarını sağlayabilir. Sakaoğlu (2011: 8)’nin belirttiği gibi masalların özellikle orta bölümünde iki varlığın karşılıklı konuşurken soru cevap yoluna başvurduğu görülür. Dolayısıyla Oğuz Tansel’in masallarında da kişiler arası iletişime ve karşılıklı ilgi kurmaya yönelik olumlu tutumlar, soru sorma davranışı üzerinden geliştirilmekte ve okurla paylaşılmaktadır.

Oğuz Tansel masallarında, sosyal becerilere dönük iletilerin ağırlıklı olarak iletişim becerilerine odaklandığı ancak plan yapma ve problem çözme becerilerine de büyük ölçüde yer verdiği görülmüştür. Bilindiği gibi problem çözme becerisi bireyin yaşadığı topluma etkin uyum sağlamasına yardım eden bir beceridir. Ancak Senemoğlu (2018, 537)’nin de belirttiği gibi yaşamdaki bazı problemlerin kesin ve tek bir çözümü yoktur. Bu problemlerin çözümü disiplinlerarası bilgiyi, çok yönlü düşünmeyi ve yaratıcılığı gerektirir. İncelenen masalarda da problemi anlama, çözüm için plan yapma, planı uygulama ve sonuçları değerlendirme gibi problem çözme basamakları kullanılmış; düş ve düşünce gücüyle çeşitli problemlerin üstesinden gelinmiştir. Bu durum masalı okuyan/dinleyen çocuğun bilişsel açıdan gelişmesine; farklı çözüm önerileri ve uygun davranış biçimleri geliştirmesine olanak sağlayabilir. Nitekim Sever (2012: 48)’in belirttiği gibi bilişsel süreçlerin gelişmesinde çocuk edebiyatının önemli bir işlevi vardır. Özellikle gözleme, karşılaştırma, sınıflandırma, uygulama ve eleştirme olanakları yaratarak çocuklarda düşünmeyle ilgili bazı temel işlemlerin gelişmesine katkı sağlar.

Oğuz Tansel masallarında grupta iş yapma becerilerine dönük iletiler de bulunmaktadır. Sözelimi grupta iş bölümüne uyma, grup sorumluluğunu yerine getirme ve başkalarının görüşlerini anlamaya çalışma gibi becerilerin gelişimine katkı sağlayabilecek çeşitli açık ve örtük iletiler vardır. Bu iletiler çocuğun dünyayı diğer insanların bakış açısından görme yetisini geliştirebilir. Bu durumda kahramana öyküden ve onunla özdeşim kuran çocuk da model alma yoluyla sorumluluk alma ve empati kurma becerilerini geliştirebilir.

İncelenen masalarda sosyal becerileri destekleyen iletilerin bir bölümü de duygulara yönelik becerilerden oluşmaktadır. Kahramanlar masalda çeşitli yaşam durumlarıyla karşı karşıya kalırken doğal olarak farklı duygu durumları deneyimler. Bu duyguları tanıma, anlama, kabul etme ya da bu duygulara yön verme konusunda örnek olan kahramanlar, çocuğun da kendi duygularıyla nasıl başa çıkacağını öğrenmesi açısından fırsattır.

Oğuz Tansel masallarında sosyal becerileri destekleyen iletilerin az bir bölümü de stres durumuyula başa çıkma becerilerinden oluşmaktadır. Güney (2016: 348)’in belirttiği gibi stresle başa çıkma, bir başka deyişle stres yönetimi, ruh ve beden sağlığını korumak ve verimli bir yaşam sürdürebilmek için gereklidir. İncelenen masalarda kahramanların yaşanan gerginliğin üstesinden gelebilmek için geliştirdiği bilişsel ve davranışsal çabayla çocuk okurlara da örnek olmaktadır. Çocuk okurlar, masal kahramanlarına öykünerek tehdit edici olayla yüzleşme, stresli uyarıcıların etkisini azaltma, yaşadığı olumsuz duyguları paylaşma konusunda cesur ve atılgan davranabileceklerdir.

İncelenen masalarda sosyal becerileri destekleyen iletilerin en az bölümü özdenetim konusundadır. Senemoğlu (2018: 235-236)’nin belirttiği gibi insan kendi davranışlarını etkili olarak kontrol etmeyi, kendi ölçütleriyle değerlendirmeyi, kendini pekiştirerek ya da cezalandırarak düzenlemeyi öğrenebilir. Çocuklara seslenen masallar da başta kahraman olmak

üzere çeşitli karakterler aracılığıyla insanların nasıl bir özdenetim geliştirdiklerini gözlemleyebilir. Bu süreçlerde karakterlerin aldığı ya da almadığı kararlar, çocuk okurun da eleştirel düşünmesine ve kendini sorgulamasına olanak sağlar.

KAYNAKÇA

- Aka, P. (2021). Oğuz Tansel: bir masal dünyasının mimarı. M. Turan (Ed.), *Üç kanatlı masal kuşu: Oğuz Tansel içinde* (s. 486-491). Genişletilmiş Dördüncü Basım. Ankara: Ürün Yayınları.
- Akbaş, İ. (2019, Ağustos). Okul öncesi dönemde sosyal beceriler. *Ayrıntı*, 7(77), 25-29.
- Akkök, F. (1996a). *İlköğretimde sosyal becerilerin geliştirilmesi: öğretmen el kitabı*. Ankara MEB Basımevi.
- Akkök, F. (1996b). *İlköğretimde sosyal becerilerin geliştirilmesi: anne-baba el kitabı*. Ankara MEB Basımevi.
- Aksoy, P. (2020). Üç-altı yaş çocuklarına yönelik öykülerin sosyal beceriler açısından incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(39), 505-534.
- Akyüz, E. (2017). Oğuz Tansel'in derlediği masalarda insan gerçekliği. S. Sever, S. Karagül (Ed.), *Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun 100. Yılında Oğuz Tansel Sempozyumu* (s. 107-113). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Altuntaş, İ. (2017). Oğuz Tansel'in derleyip yazdığı resimli masal kitaplarının görsel ve dilsel özellikler bağlamında incelenmesi. S. Sever, S. Karagül (Ed.), *Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun 100. Yılında Oğuz Tansel Sempozyumu* (s. 115-125). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Aslan, C. (2017a). Oğuz Tansel'in derleyip yazdığı masalların duyarlık eğitimi bağlamında incelenmesi. S. Sever, S. Karagül (Ed.), *Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun 100. Yılında Oğuz Tansel Sempozyumu* (s. 131-152). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Aslan, C. (2017b). Oğuz Tansel'in derlediği masalların Türkçenin sözcük varlığı bağlamında incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 56-80.
- Aslankara, M. S. (2019). Masal okumak mı masal okuryazarı olmak mı? M. Turan (Ed.), *Üç kanatlı masal kuşu: Oğuz Tansel* (s.191-195). Ankara: Ürün Yayınları.
- Bahar, M. A. (2016). Oğuz Tansel'in derlediği ve yazdığı masalarda çok söylemlilik. *İdil*, 5, 19(5), 75-103.
- Baş, B. (2017). Çocukların söz varlığına katkıları açısından Al'lı ile Fırfırı. S. Sever, S. Karagül (Ed.), *Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun 100. Yılında Oğuz Tansel Sempozyumu* (171-183). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Binyazar, A. (2021). Üç kanatlı masal kuşu. M. Turan (Ed.), *Üç kanatlı masal kuşu: Oğuz Tansel içinde* (s.15-17). Genişletilmiş Dördüncü Basım. Ankara: Ürün Yayınları.
- Campbell, J. (2021). *Kahramanın sonsuz yolculuğu* (Çev. S. Gürses). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Çevik, M. (2017). Anonimlik-bireysellik bağlamında Oğuz Tansel'in masallarındaki tekerlemeler. S. Sever, S. Karagül (Ed.), *Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun 100. Yılında Oğuz Tansel Sempozyumu* (s. 197-212). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Çubukçu, Z. ve Gültekin, M. (2006). İlköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler. *Bilgi*, 37, 155-174.
- Dilidüzgün, S. (2017). Oğuz Tansel'in Masalarında Dil Anlayışı. S. Sever, S. Karagül (Ed.), *Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun 100. Yılında Oğuz Tansel Sempozyumu* (s. 223-231). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Dilidüzgün, S. (2018). *Çağdaş çocuk yazını*. İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Dumanlı-Kadızade, E. ve Sakar, C. (2018). Oğuz Tansel'in Al'lı ile Fırfırı adlı masal kitabında konuyu yapılandıran öğeler. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 24-51.

- Geçgel, H. ve Kana, F. (2021). Oğuz Tansel Masallarının Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri. M. Turan (Ed.), *Üç kanatlı masal kuşu: Oğuz Tansel içinde* (s. 454-460). Genişletilmiş Dördüncü Basım. Ankara: Ürün Yayınları.
- Günaltılı-Gündüz, Ö. (2008). *Oğuz Tansel'in masal kitaplarının eğitim değeri ve Türkçeye katkısı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Malatya.
- Gündoğan, A. (2017). 2015 Hayat bilgisi öğretim programının sosyal beceriler bağlamında incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 437-456.
- Güner, G. (2019). Oğuz Tansel'in masallarında şiirsellik ve bireysel evren. M. Turan (Ed.), *Üç kanatlı masal kuşu: Oğuz Tansel* (s.144-149). Genişletilmiş Dördüncü Basım. Ankara: Ürün Yayınları.
- Güney, S. (2016). *Davranış bilimleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- İlhan, E. M. (2021). Yazıdan icat edilen söz: Oğuz Tansel'in masalcılığı ve masalları. M. Turan (Ed.), *Üç kanatlı masal kuşu: Oğuz Tansel içinde* (s. 436-441). Genişletilmiş Dördüncü Basım. Ankara: Ürün Yayınları.
- Kaplan, T. ve Aydın, E. (2021). Oğuz Tansel'in mitoloji dili: Al'lı ile Fırfırı. *Turkish Studies - Language*, 16(3), 1595-1619.
- Karadağ, M. (2017). Oğuz Tansel'in masallarında halkbilimsel unsurlar üzerine dizgesel bir araştırma. S. Sever, S. Karagül (Ed.), *Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun 100. Yılında Oğuz Tansel Sempozyumu* (s. 267-272). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Karagül, S. (2017). Oğuz Tansel'in derleyip yazdığı masallardaki konuların yapılandırılmasını zayıflatın öğelerin incelenmesi. S. Sever, S. Karagül (Ed.), *Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun 100. Yılında Oğuz Tansel Sempozyumu* (s. 273-280). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Kaygusuz-Şimşek, A. (2021). Oğuz Tansel Masalları. M. Turan (Ed.), *Üç kanatlı masal kuşu: Oğuz Tansel içinde* (s. 432-435). Genişletilmiş Dördüncü Basım. Ankara: Ürün Yayınları.
- Kemal, M. (2021). Al'lı ile Fırfırı. M. Turan (Ed.), *Üç kanatlı masal kuşu: Oğuz Tansel içinde* (s. 203-204). Genişletilmiş Dördüncü Basım. Ankara: Ürün Yayınları.
- Küçükceylan, N. (2021). Oğuz Tansel masalları. M. Turan (Ed.), *Üç kanatlı masal kuşu: Oğuz Tansel içinde* (s. 223-234). Genişletilmiş Dördüncü Basım. Ankara: Ürün Yayınları.
- Lüle-Mert, E. (2017). Oğuz Tansel'in derleyip yazdığı masalarda deyimlerle kurulu anlatım çeşitliliği ve şiirsel söyleyiş özellikleri. S. Sever, S. Karagül (Ed.), *Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun 100. Yılında Oğuz Tansel Sempozyumu* (s. 287-309). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Onur, G. ve Sarıca, D. (2021). Al'lı ile Fırfırı: bir masal çözümlemesi. M. Turan (Ed.), *Üç kanatlı masal kuşu: Oğuz Tansel* (s. 128-134). Genişletilmiş Dördüncü Basım. Ankara: Ürün Yayınları.
- Ozan, M. (2017). Anlatı geleneğinde farklı bir üslup Oğuz Tansel masalı Al'lı ile Fırfırı. S. Sever, S. Karagül (Ed.), *Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun 100. Yılında Oğuz Tansel Sempozyumu* (s. 317-328). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Ozan, M. ve Öztürk, A. O. (2022). Şahmeran ile Fantastik Yolculuk: Musa Abdi'den Ignác Kunos ve Oğuz Tansel'e. Çanakkale: Paradigma Akademi Basın Yayın Dağıtım.
- Öztürk, A. O. (2017). Oğuz Tansel masallarının derin kökleri üzerine bir örnek mavi gelin masalı. *Turkish Studies*, 12(7), 311-322.
- Öztürk, A. O. ve Ozan, M. (2018). Fantastik ve naratif kurgulamada Şahmeran'ın izleri: Oğuz Tansel ve Ignác Kúnos masallarına karşılaştırmalı bakış. B. Zengin (Ed.), *VII. Uluslararası Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi Kongresi Bildiri Kitabı* (s. 29-34). İstanbul: Kriter Yayınları.
- Öztürk, A. O. (2021). Masalları uyutmak. M. Turan (Ed.), *Üç kanatlı masal kuşu: Oğuz Tansel* (s. 37-42). Genişletilmiş Dördüncü Basım. Ankara: Ürün Yayınları.
- Öztürk, A. O. (2018). Çocuk sevgisi: Oğuz Tansel'in masal ve şiirleri örneğinde. F. Tepebaşı (Ed.), *Sevgi edebiyatı* (s. 137-149). İstanbul: Hiperlink Yayınları.

- Öztürk, A. O. & Ozan, M. (2019). Spuren von Schahmaran in fantastischer und narrativer Fiction: eine komparative studie über ein märchen von Oğuz Tansel und Ignác Kúnos. Arbeiten zur Deutschen Philologie XXXI (p. 79-87). Hungary: Debrecen University Press.
- Polat, Ö. F. (2009). *Oğuz Tansel'in masallarında çocuk ve eğitim teması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çanakkale.
- Saltık, O. (2017). Oğuz Tansel'in masallarında özdeşim ögesi olarak kahramanı kadın olan karakterlerin sunuluşu. Sever, S. Karagül (Ed.), *Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun 100. Yılında Oğuz Tansel Sempozyumu* (s. 393-407). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Senemoğlu, N. (2018). *Gelişim, öğrenme ve öğretim: kuramdan uygulamaya*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2012). Çocuk ve edebiyat. İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Sever, S. ve Karagül, S. (2014). Oğuz Tansel'in derleyip yazdığı masal kitaplarında yer alan sözcükler ögelerinin incelenmesi, *Folklor-Edebiyat*, 20(77), 173-188.
- Sever, S. ve Karagül, S. (2019). Oğuz Tansel'in derleyip yazdığı masal kitaplarında yer alan sözcükler ögelerinin incelenmesi. M. Turan (Ed.), *Üç kanatlı masal kuşu: Oğuz Tansel içinde* (s.274-287). Genişletilmiş Dördüncü Basım. Ankara: Ürün Yayınları.
- Sever, S., Bulut, S., Gülçiçek-Esen, D. ve Kanat-Soysal, Ö. (2017). Oğuz Tansel'in masallarıyla kurgulanmış çağdaş bir eğitim durumu örneği: Konuşan Balıkla Yalnız Kız Masalı. S. Sever, S. Karagül (Ed.), *Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun 100. Yılında Oğuz Tansel Sempozyumu* (s. 409-420). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Sezer, M. Ö. (2014). Masallar ve toplumsal cinsiyet. İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Şen, E ve Doğan-Güldenöğlü, B. N. (2017). Oğuz Tansel'in derleyip yazdığı çocuk masallarının iletiler açısından çözümlenmesi. Sever, S. Karagül (Ed.), *Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun 100. Yılında Oğuz Tansel Sempozyumu* (s. 421-432). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Taner, N. (2019). Oğuz Tansel, yetiştiği masal çevresi ve Türk masal coğrafyasındaki yeri ve yapıtları. M. Turan (Ed.), *Üç kanatlı masal kuşu: Oğuz Tansel* (s. 247-255). Genişletilmiş Dördüncü Basım. Ankara: Ürün Yayınları.
- Tansel, A. (2021). Masalları uyutmak için değil uyandırmak için yazmıştı. M. Turan (Ed.), *Üç kanatlı masal kuşu: Oğuz Tansel* (s. 46-49). Genişletilmiş Dördüncü Basım. Ankara: Ürün Yayınları.
- Tansel, O. (2011a). *Altı kardeşler*. İstanbul: YKY.
- Tansel, O. (2011b). *Yedi devler*. İstanbul: YKY.
- Tansel, O. (2011c). *Üç kızlar*. İstanbul: YKY.
- Tansel, O. (2011d). *Mavi gelin*. İstanbul: YKY.
- Tansel, O. (2017). *Al'lı ile Fırfırı (2 cilt bir arada)*. Ankara: Elips Kitap.
- Tansel, O. (2019). *Masallar*. İstanbul: YKY.
- Tatar-Kırılmış, İ. (2019). Derlenmiş Türk halk masallarının çocuk edebiyatı için yeniden yazılması. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 64, 253-270.
- Turan, M. (Haz.). (20 21). *Üç kanatlı masal kuşu: Oğuz Tansel*. Genişletilmiş Dördüncü Basım. Ankara: Ürün Yayınları.
- TÜBA, (2022, Ocak). Türkçe bilim terimleri sözlüğü. Erişim adresi: <http://terim.tuba.gov.tr/>
- Yazıcı, V. (2020). Aysit Tansel'le "Üç kanatlı masal kuşu: Oğuz Tansel" üzerine bir söyleşi. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 26(2), 747-756.
- Yener, M. (2021). Balıkları konuşuran, dağları öpen masalcı: Oğuz Tansel. M. Turan (Ed.), *Üç kanatlı masal kuşu: Oğuz Tansel* (s. 200-202). Genişletilmiş Dördüncü Basım. Ankara: Ürün Yayınları.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Social skills are attitudes, behaviors and thoughts that affect individuals to behave in accordance with their social environment, to obey the rules in the society and to realize their interpersonal relations positively (Akbaş, 2019: 25). Fairy tales have an important place in the development of a child's social skills. The vocabulary, aesthetic expression and literary fiction in fairy tales develop the child's social skills. The child who is sensitive and thoughtful thanks to fairy tales can easily adapt to real life. Because the child has the opportunity to practice the social skills observed in fairy tales. Such children are readily accepted by other members of the society. These children are successful in happiness, communication, helpfulness, cooperation, leadership, respect and solidarity. Oğuz Tansel is a storyteller who compiled many fairy tales from Anatolia and wrote them in a unique style for children. Although fairy tales are usually told to put children to sleep, he writes fairy tales for the opposite purpose. He aims to raise awareness of children against oppression and exploitation. Children can learn social skills thanks to his fairy tales. However, what skills are in Oğuz Tansel's tales have not been investigated until now? How these social skills are presented in fairy tales has been examined with the scientific method previously. The aim of this study is to examine the tales by Oğuz Tansel in terms of social skills. For this purpose, the research questions are as follows.

1. What are the social skills in the fairy tales by Oğuz Tansel?
2. In which categories are the social skills in the fairy tales by Oğuz Tansel?

Methods

This research is in descriptive survey model and designed within the framework of qualitative research approach. The data source of the study is all the fairy tales by Oğuz Tansel. A total of 41 fairy tales formed the data source of this research. The data were obtained from the fairy tales by document analysis method and analyzed by content analysis method. While determining the subcategories related to the "social skills" category, the classification system created by Akkök (1996) and developed by Çubukçu and Gültekin (2006) was used to a large extent. Subcategories under the "social skills" category are: "relationship initiation and maintenance skills", "group-working skills", "emotional skills", "stress coping skills", "planning and problem-solving skills" and "skills to maintain self-control". Subcategories are also divided into sub-categories within themselves. There are 48 sub-categories in total. Messages containing data related to the main category and subcategories were marked and written in the word processing program. In order to ensure coding reliability, data sources (a total of 41 fairy tales) were analyzed and coded twice by the researcher with an interval of one month. After controlling the processes, the written documents were transferred to the Nvivo program.

Results

In this study, a total of 315 messages were found in the "social skills" category. The distribution of these messages into main categories is as follows: "skills to initiate and maintain a relationship" (*f*.128), "working skills in a group" (*f*.48), "skills for emotions" (*f*.48), "skills for coping with stress situations" (*f*.25), "planning and problem-solving skills" (*f*.49), "self-control skills" (*f*.17). The category of "relationship initiation and maintenance" is the highest, the category of "self-control skills" has the lowest frequency.

Discussion and Conclusion

It has been seen that there are many messages to improve social skills in these fairy tales. As Dilidüzgün (2018: 29) states, "The fairy tale is like a simplified model of the real world. At the same time, it is a helpful tool for the child to acquire knowledge and experiences about the world." Tales by O. Tansel are also tales that contribute to the development of children's social

skills by telling various social situations in a literary fiction. When the distribution of messages aimed at improving social skills into subcategories was examined, it was seen that the messages about “starting and maintaining the relationship” were the most common. The reason for this may be that, as Campbell (2021) states, the heroes of fairy tales experience a physical and spiritual journey when they leave home, go on the road or embark on an adventure.

In Oğuz Tansel’s fairy tales, it was seen that the messages for social skills mainly focused on communication skills, but also included planning and problem solving skills to a large extent. As it is known, problem solving skill is a skill that helps the individual to adapt effectively to the society. However, as Senemoğlu (2018: 537) stated, some problems in life do not have a single and definite solution. The solution of these problems requires interdisciplinary knowledge, multidimensional thinking and creativity. Problem solving steps such as understanding the problem, making a plan for the solution, applying the plan and evaluating the results were used in the examined tales. Various problems have been overcome with the power of imagination and thought.

In summary, Oğuz Tansel’s fairy tales cover many social skills. It provides an opportunity for child readers to see and learn these skills. A child reader who identifies with the hero in fairy tales can develop more successful social relationships in real life.